

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในแต่ละชุมชนของสังคมไทยในปัจจุบัน จะมีกลุ่มคนทุกเพศ ทุกวัย และทุกอาชีพ อาศัยอยู่ร่วมกัน เพื่อทำมาหาเลี้ยงชีพตัวเองให้สามารถดำรงชีวิตอยู่อย่างปกติสุข ซึ่งกลุ่มคนเหล่านี้มีทั้งผู้ที่มีฐานะดีที่มีโอกาสเลือกสำหรับตัวเองและครอบครัวอย่างเพียงพอ และผู้ที่หาเช้ากินค่ำ มีรายได้น้อย ขาดโอกาสที่จะให้ตนเองมีสภาพชีวิตที่สงบสุข หรือมีความเพียงพอในสิ่งต่างๆ ที่มีความจำเป็นต่อการใช้ในการดำรงชีวิตในแต่ละวันได้ ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วกลุ่มผู้ด้อยโอกาสนี้ จะมีอยู่ในทุกสังคม จึงเป็นภาระของรัฐบาลที่จะดำเนินการจัดสวัสดิการให้ความช่วยเหลือ โดยมอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทำหน้าที่และรับผิดชอบในการให้การสงเคราะห์ และช่วยเหลือแก่ผู้ด้อยโอกาสทุกเพศ ทุกวัย แต่เนื่องจากข้อจำกัดในด้านงบประมาณและบุคลากรที่จะให้บริการ จึงทำให้ผู้ด้อยโอกาสไม่ได้รับการช่วยเหลืออย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน (กรมประชาสงเคราะห์, 2540 : 62)

สภาพของเด็กไทยในปัจจุบันเกิดจากครอบครัวที่มีพ่อแม่ ผู้ปกครอง มีสถานะแตกต่างกันทั้งในแง่เศรษฐกิจ สังคม และความเป็นอยู่ จึงทำให้ชีวิตในวัยเด็กของเด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกันตามไปด้วย เด็กในกลุ่มและสังคมเดียวกันส่วนใหญ่ พ่อแม่ ผู้ปกครองของเด็กจะมีสถานะทางเศรษฐกิจหรือสภาพครอบครัวที่คล้ายคลึงกัน หรืออยู่ในอาชีพงานเดียวกัน รวมทั้งการมีรายได้จากการประกอบอาชีพก็จะอยู่ในอัตราใกล้เคียงกันตามไปด้วย หากเราจะแบ่งกลุ่มเด็กตามสภาพทางเศรษฐกิจของพ่อแม่ สามารถแบ่งออกได้เป็น 4 กลุ่ม ได้แก่กลุ่มผู้ปกครองมีอาชีพเกษตรกรรม ผู้ปกครองมีอาชีพรับราชการ อาชีพค้าขาย และอาชีพรับจ้างในสาขาอาชีพงานวันละจ้างต่างๆ ที่พบกันมากที่สุดอยู่ในปัจจุบัน เช่น กรรมกรก่อสร้าง หรือผู้ใช้แรงงานในสถานประกอบการแหล่งรับจ้างแรงงาน หรือแหล่งอุตสาหกรรมต่าง ๆ ซึ่งเด็กแต่ละกลุ่มเหล่านี้ จะมีพื้นที่ที่อยู่อาศัยหรือกลุ่มสังคมของตนเองในบริเวณที่แตกต่างกันไป ทั้งกลุ่มเด็กที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เขตสังคมเมืองใหญ่ และกลุ่มเด็กที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เขตสังคมชนบท (กรมประชาสงเคราะห์, 2540 : 78)

สภาพของเด็กแต่ละคนที่มีความแตกต่างกันตามที่กล่าวมาแล้วนั้น ส่งผลกระทบต่อสภาพชีวิต ทัศนคติใจ และสภาพความเป็นอยู่ของเด็กตามไปด้วย และสภาพเศรษฐกิจที่พอเพียงต่อความเป็นอยู่ และการดำรงชีวิตของครอบครัว ปัญหาต่าง ๆ ก็จะไม่เกิดขึ้นกับเด็ก และไม่ส่งผล

กระต่ายและสภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของเด็กด้วย แต่หากเด็กที่พ่อแม่ ผู้ปกครองอยู่ในสภาพชีวิตที่
เลวร้าย มีรายได้น้อยไม่เพียงพอต่อการจับจ่ายใช้สอย เพื่อดำเนินชีวิตในสังคม ปัญหาและผลกระทบ
ต่าง ๆ ย่อมจะเกิดขึ้นกับเด็กตามไปด้วย ไม่ว่าจะเป็นปัญหาในด้านความเป็นอยู่ การดำรงชีวิต
ความรู้ที่บกพร่อง และปัญหาที่เกิดกับสภาพจิตใจของเด็ก ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ และ
การดำรงชีวิตของเด็ก ซึ่งเราสามารถพบเห็นกันได้โดยทั่วไป

ในปัจจุบัน ประเทศไทยยังมีเด็กที่มีปัญหาในด้านการดำรงชีวิต สภาพจิตใจและสภาพ
ความเป็นอยู่ เป็นจำนวนมาก ซึ่งมีผลกระทบแก่ชีวิตและความเป็นอยู่จากสภาพปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้
จึงทำให้เด็กขาดโอกาสที่จะได้เรียนรู้ ขาดการเข้าสังคม หรือมีชีวิตอย่างไม่ปกติสุขเช่นเดียวกับเด็ก
ในวัยเดียวกันที่พ่อแม่มีความพร้อม และมีฐานะทางเศรษฐกิจดี โดยสิ่งที่เด็กขาดโอกาสที่จะได้รับ
ซึ่งพบเห็นโดยส่วนใหญ่ ได้แก่ ขาดความกินดีอยู่ดี ขาดที่อยู่อาศัย และขาดโอกาสที่จะเข้ารับการ
ศึกษาอย่างเหมาะสมกับวัยและ โอกาสของเด็ก จนทำให้สภาพการดำเนินชีวิตของเด็กเป็นไปอย่างไร
จุดหมาย มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ไม่ดี ถูกจัดให้อยู่ในกลุ่มหรือในสภาพของเด็กผู้ด้อยโอกาส
จากการที่มีเด็กด้อยโอกาสเหล่านี้จำนวนมากทำให้หลายหน่วยงานทั้งจากภาครัฐ เอกชน รวมทั้ง
องค์กรและมูลนิธิต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ หันมาให้ทุนสนับสนุนและ
ช่วยเหลือให้มีگردำเนินการในรูปแบบของการสงเคราะห์ ตยทอดจนการช่วยเหลือเด็กด้อยโอกาส
เหล่านี้ โดยมีวิธีการดำเนินงานในหลายๆ รูปแบบ เช่น การจัดหาที่พักอาศัยถาวร การจัดหาแหล่ง
หรือสถานรับเลี้ยงดู การจัดให้เด็กได้เรียนหนังสือเหมือนกับเด็กทั่วไป การจัดหาฝึกอาชีพให้กับเด็ก และ
การจัดหาทุนหรือหาแหล่งงานให้เด็กได้ประกอบอาชีพหาเลี้ยงตนเองเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ เพื่อที่จะ
ให้เกิดการพัฒนาที่เหมาะสมกับชีวิตวัยเด็กอันจะเห็นกำลังสำคัญของประเทศชาติต่อไปใน
อนาคต (สำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคม, 2540 : 34)

อำเภอไทรน้อย จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นอีกอำเภอหนึ่งที่มีประชากร ในวัยเด็กอาศัยอยู่กับ
พ่อแม่ ผู้ปกครองในสภาพครอบครัวที่มีสภาพ แคร่ รงชีวิตแตกต่างกัน ซึ่งในกลุ่มเด็กเหล่านั้นก็จะมี
ผู้ด้อยโอกาสในลักษณะและประเภทต่าง ๆ อยู่ในจำนวนมากด้วยเช่นกัน เช่น เด็กที่พ่อแม่
ทอดทิ้ง เลี้ยงเร่ร่อน และเด็กขาดโอกาสทางการศึกษา ซึ่งจากการศึกษาและรวบรวมภาพทั่วไปของ
เด็กผู้ด้อยโอกาสเหล่านี้ พบว่า สาเหตุแห่งการด้อยโอกาสของเด็ก เกิดจากการที่เด็กถูกพ่อแม่
ผู้ปกครองทอดทิ้ง เด็กมีพ่อแม่ผู้ปกครองยากจน ไม่มีเงินที่จะส่งลูกของตนเรียนหนังสือ หรือเด็กมี
สภาพปัญหาทางจิตใจไม่สามารถที่จะอยู่กับครอบครัวได้ โดยเด็กผู้ด้อยโอกาสที่มีอยู่เหล่านี้
นอกจากจะด้อยโอกาสและทำให้เกิดปัญหาในด้านสภาพชีวิตความเป็นอยู่ และสภาพจิตใจของเด็ก
แล้วเด็กยังมีความด้อยโอกาสที่จะได้รับการช่วยเหลือจากหน่วยงาน หรือองค์กรต่าง ๆ อีกด้วย

เนื่องจากอำเภอดังกล่าวเป็นพื้นที่ที่อยู่ในชนบทห่างไกลจากตัวเมือง และความเจริญยังไม่สามารถเข้าถึงได้เท่าที่ควรรวมทั้งงบประมาณที่จะใช้ในการช่วยเหลือของแต่ละหน่วยงานหรือแต่ละองค์กรก็มีจำนวนจำกัด จึงทำให้เด็กที่ด้อยโอกาสเหล่านี้ยังประสบกับสภาพปัญหาในการดำรงชีวิตในหลาย ๆ ด้าน ทำให้เด็กด้อยโอกาสอยู่่อักเป็นจำนวนมากที่ยังไม่ได้รับการช่วยเหลือ หรือได้รับการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กอย่างไร

จากการศึกษาความเป็นมาและสภาพปัญหาต่าง ๆ ของเด็กด้อยโอกาสตามที่น่าสนนอ้างค้น ผู้วิจัยจึงให้ความสนใจที่จะทำการศึกษาวิจัยในเรื่งขงเอง การศึกษาความต้องการความช่วยเหลือของเด็กด้อยโอกาส ในเขตพื้นที่ชายแดนไทย กัมพูชา : กรณีศึกษาอำเภอ โนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อที่จะสรุปและรวบรวมผลของการศึกษาวิจัยว่าเด็กด้อยโอกาสที่กำลังเวียนกับทางมูลนิธิรุ่งนภาวิทยา ว่ามีสภาพชีวิตและความเป็นอยู่อย่างไร มีปัญหาและสาเหตุของปัญหาจากสิ่งใด และต้องการความช่วยเหลือในด้านใดบ้าง และเพื่อที่จะนำผลของการวิจัยไปใช้ประโยชน์ต่อการพัฒนาสภาพชีวิต และใช้เป็นแนวทางในการให้การช่วยเหลือแก่เด็กผู้ด้อยโอกาสต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของเด็กด้อยโอกาส ในเขตพื้นที่อำเภอ โนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์
2. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและสาเหตุของปัญหาของเด็กด้อยโอกาสในเขตพื้นที่อำเภอ โนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์
3. เพื่อศึกษาความต้องการของเด็กด้อยโอกาสในเขตพื้นที่อำเภอ โนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์
4. เพื่อศึกษาเจตคติของเด็กด้อยโอกาสในเขตพื้นที่อำเภอ โนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์

ความสำคัญของการวิจัย

1. ทราบสภาพโดยทั่วไปของเด็กด้อยโอกาส ในเขตพื้นที่ อ. โนนดินแดง ก.บุรีรัมย์
2. ทราบสภาพปัญหา และสาเหตุของปัญหาของเด็กด้อยโอกาสในเขตพื้นที่อำเภอ โนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์
3. ทราบถึงความต้องการของเด็กด้อยโอกาส ในเขตพื้นที่ อำเภอ โนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์

4. ทราบเจตคติของเด็กด้วยโตกามในเขตพื้นที่อำเภอ โนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์
5. นำผลที่ได้จากการศึกษาวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการช่วยเหลือเด็กด้อยโอกาสในพื้นที่ อำเภอ โนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์ และพื้นที่อื่น ๆ ในโอกาสต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการศึกษายภายใต้ขอบเขตของการดำเนินการวิจัยดังนี้

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ กลุ่มเด็กด้อยโอกาสในเขตพื้นที่อำเภอ โนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์ ที่กำลังเรียนกับทางมูลนิธิ โรงเรียนรุ่งนภาวิทยา ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 440 คน

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ กลุ่มเด็กด้อยโอกาส ที่กำลังเรียนกับทางมูลนิธิ โรงเรียนรุ่งนภาวิทยา อำเภอ โนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 70 คน ซึ่งประกอบด้วย เด็กเร่ร่อน 10 คน เด็กยากจน จำนวน 30 คน และเด็กถูกทอดทิ้ง จำนวน 30 คน

เนื้อหาที่จะศึกษา

แบ่งเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ศึกษาสถานะภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ตอนที่ 2 สภาพปัญหา และสาเหตุปัญหาของเด็กด้อยโอกาส

ตอนที่ 3 ความล้มเหลวความช่วยเหลือของเด็กด้อยโอกาส ในด้านความเป็นอยู่ การศึกษา สวัสดิการ ความสงบสุขในครอบครัว และความปลอดภัย

ตอนที่ 4 เจตคติของเด็กด้อยโอกาส

ตอนที่ 5 โครงการความช่วยเหลือของมูลนิธิ โรงเรียนรุ่งนภา

ระยะเวลาดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยกำหนดระยะเวลาดำเนินการไว้ในระหว่างเดือน กุมภาพันธ์ 2545 ถึงเดือนธันวาคม 2546

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. เด็กด้อยโอกาส หมายถึง กลุ่มเด็กที่ประสบกับปัญหาต่าง ๆ หรือตกอยู่ในสภาวะแวดล้อมที่เหมาะสม หรืออยู่ในสถานภาพที่ด้อยกว่าเด็กโดยทั่วไป และต้องการความช่วยเหลือจากหน่วยงาน องค์กร และสังคมที่อยู่อาศัยในพื้นที่อำเภอ โนนดินแดง
2. สภาพทั่วไปของเด็กด้อยโอกาส หมายถึง ลักษณะส่วนตัวที่แสดงให้เห็นถึงสภาพบุคคล สภาพการดำเนินชีวิต และความเป็นอยู่ในปัจจุบันของเด็กด้อยโอกาส ในพื้นที่อำเภอ โนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์
3. สภาพปัญหา หมายถึง อุปสรรค ขัดขัดข้อง และปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับสภาพการดำรงชีวิต ของเด็กด้อยโอกาสในเขตพื้นที่อำเภอ โนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งทำให้เด็กขาดโอกาสที่จะได้รับเช่นเดียวกับเด็กทั่วไปในวัยเดียวกัน เช่น ขาดโอกาสทางการศึกษา ขาดที่อยู่อาศัย หรือเป็นเด็กที่ไม่มีพ่อแม่ ผู้ปกครอง
4. สาเหตุของปัญหา หมายถึง เด็กที่ได้รับผลกระทบจากครอบครัวแตกแยกพ่อแม่หย่าร้างกัน ครอบครัวยากจน หัวเข่าหรือสมาชิกในครอบครัวเป็นโรคติดต่อ มารดาตั้งครรภ์นอกสมรส มารดาตั้งครรภ์ขณะมีอันธพาล มาคาถูกบ่มขืน
5. ความต้องการช่วยเหลือ หมายถึง ความรู้สึกจากสภาพจิตใจของเด็กที่ต้องการให้ทางองค์กร หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือมูลนิธิต่าง ๆ ให้การช่วยเหลือเพื่อพัฒนาความเป็นอยู่ของเด็กให้ดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน
6. ความต้องการความช่วยเหลือทางครอบครัว หมายถึง ความรู้สึกจากสภาพจิตใจของเด็กที่ต้องการให้ทางองค์กร หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าไปช่วยเหลือหรือสงเคราะห์ในเรื่องต่าง ๆ เพื่อให้สภาพชีวิต เพื่อให้ชีวิต สภาพความเป็นอยู่ของเด็กและครอบครัวดีขึ้น
7. ความต้องการความช่วยเหลือทางการศึกษา หมายถึง ความรู้สึกจากสภาพจิตใจของเด็กที่ต้องการให้ทางองค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าไปช่วยเหลือในด้านการศึกษา เพื่อพัฒนาชีวิตให้ดีขึ้นเท่าเทียมกับเด็กทั่วไป
8. ความต้องการความช่วยเหลือทางด้านเศรษฐกิจ หมายถึง การให้การช่วยเหลือและให้ทุนแก้ไขปัญหาการดำรงชีวิตที่ดีขึ้น ให้มีรายได้เสริมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้นกว่าเดิม และเพียงพอกับความต้องการขั้นพื้นฐาน
9. ความต้องการความช่วยเหลือทางสังคม หมายถึง การให้การช่วยเหลือสภาพการดำรงชีวิตของเด็กที่ประสบปัญหาต่าง ๆ หรือตกอยู่ในสภาวะแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม หรือสภาพแวดล้อมที่ด้อยกว่าเด็กโดยทั่วไปและต้องการความช่วยเหลือจากสังคมเป็นกรณีพิเศษ เพื่อให้